

Trots tillgång till olika typer av stödmaterial visar flera undersökningar att små företag ofta har svårigheter att införa ett systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) i enlighet med de krav som finns från Arbetsmiljöverket. Med syftet att praktiskt prova två modeller för implementering av SAM genomfördes utvecklingsprojekt på elva små tillverkningsföretag i Dalarna under ett år med start under 2003. Företagen hade mellan sex och 40 anställda. Såväl verkstadsindustrier, träindustrier som andra tillverkningsföretag deltog. Vid projektets början hade tre av företagen påbörjat ett arbete för att implementera SAM.

De två modeller som användes för att implementera SAM kallades handledarmodellen och nätverksmodellen. Handledarmodellen som valdes av sju av de ingående företagen byggde helt på en etablerad metod. Nätverksmodellen följde inget särskilt utvecklat material utan baserades på att de fyra ingående företagen utsåg en representant från ledningen och en från personalen som deltog i tio träffar då föreläsningar hölls och ett erfarenhetsutbyte skedde med anknytning till SAM.

Effekten av insatserna utvärderades bland annat genom att SAM-status enligt Arbetsmiljöverkets klassificering mättes före och efter projektet och genom att intervjuer gjordes med personal vid olika tillfällen under projektets gång.

Efter det att projektet avslutats hade samtliga deltagande företag utvecklats mer eller mindre tydligt vad avser systematiskt arbetsmiljöarbete. Fem av företagen enligt handledarmodellen hade efter projektets slut ett väl fungerande SAM enligt Arbetsmiljöverkets klassificering. Bland nätverksföretagen hade två ett väl fungerande SAM. Intervjuerna av personalen visade i några fall på svårigheterna att få arbetsmiljöarbetet att tränga ned till den enskilde på företagen. Detta var särskilt tydligt bland nätverksföretagen.

Det förbättrade arbetsmiljöarbetet resulterade i flertalet fall i konkreta arbetsmiljöförbättrande åtgärder och på några av företagen kunde en avsevärd utveckling vad gäller engagemanget i arbetsmiljöarbetet konstateras. En tydlig och bred delegering av arbetsmiljöuppgifter till personalen och tydliga signaler från cheferna om vikten av arbetsmiljöarbetet var några av de framgångsfaktorer som kunde noteras. Trots att arbetsmiljöarbetet enligt SAM formellt fungerar bra kan man konstatera att det finns en klar risk för missar i riskbedömningen eftersom nödvändiga kunskaper inte alltid finns inom företaget.

Handledarmodellen visade sig i flera avseenden vara effektivare än nätverksmodellen. Baserat på resultaten från projektet föreslås en arbetsmodell som i grova drag utgör en kombination av de två studerade modellerna.